

Geschiedenis van de Centrale Voeding - Hotel A.B.V.V.

I. Hoe ontstond onze vakbeweging ?

Van corporatisme en mutualisme naar een begin van syndicalisme.

De verste oorsprongen van het syndicalisme moeten gezocht worden in de 2de helft van de 19de eeuw.

Het is niet altijd even gemakkelijk een onderscheid te maken tussen de overlevende corporatistische gilden (waarvan sommige teruggaan tot diep in de 15de eeuw) en de Maatschappijen van Wederzijdse Bijstand (ook Mutualiteiten geheten) waarvan sommige vanaf de 15de eeuw op een duidelijk verschillende manier functioneerden.

Enkele van deze Maatschappijen tot Wederzijdse Hulpverlening of Ambachtelijke Kringen zullen zich in de periode van de opkomst van de eerste manufacturen, transformeren in Weerstandskassen.

Een van deze eerste weerstandskassen, nl. die van de drukkers, zetters en boekbinders wordt in 1838 opgericht en wordt door E. Vandervelde als het vruchtbare humus beschouwd, van waaruit later embryonale vakbonden zouden voortspuiten.

Maar er kunnen ook duidelijke sporen worden teruggevonden van syndicale organisatie vanaf het begin van de 19de eeuw.

Zo worden de drukkersgasten in 1816 aangeklaagd door hun werkgevers omdat ze zich georganiseerd hadden in een beroepsvereniging met het oogmerk de prijs van de arbeid te doen stijgen en hun voorwaarden op te leggen aan de meesters, ja, hen zelfs de wet te spellen.

In het begin van de 19de eeuw is er een duidelijke discrepantie tussen de economische en de wettelijke orde.

Er werden inderdaad wetten uitgevaardigd die de beroepsverenigingen afschaften. Deze uit de tijd van de Franse Revolutie stammende anti-vakbondswetten werden echter zelfden strikt toegepast onder het Hollands Bewind (1815-1830).

Associaties en coöperaties.

In die periode vindt men nog associaties zoals die van de Bakkers uit Brugge (Gemeenzaamheid van het Bakkersambacht) die rechtstreekse overblijfselen zijn van de middeleeuwse gilden.

Deze associatie telde 80 leden op een totaal van 125 bakkers die te Brugge gevestigd zijn, maar de bakkersgasten worden uitdrukkelijk uitgesloten.

Alleen meester-bakkers konden lid worden en moesten bovendien een eenmalige toetredingsbijdrage van 4 frank en een cotisatie van 10 centiem betalen.

Deze bakkerscoöperatie bezat in die periode 3 huizen, met de naam "Bakkersrente". Die huizen waren de voortzetting van de traditie van de hospitaalhuizen (Gasthuizen) die de coöperatie in het begin van de 18de eeuw ten behoeve van de armen liet bouwen en die tevens dienden als een asiel voor invalide bakkers.

Deze coöperatie draagt nog een uitgesproken religieus stempel, de leden worden verplicht de mis bij te wonen op de feestdag van de patroonheilige, en dit op straffe van zware boetes.

Deze "Gemeenzaamheid" laat eveneens missen opdragen voor de zielerust van de afgestorven leden.

Tenslotte wordt er elk jaar een groot feest georganiseerd waarvan het ceremonieel minutieus en gedetailleerd wordt weergegeven in de statuten. Het zijn nochtans de Katholieke Partij en de socialistische Vooruit die de doodsteek zullen toebrengen aan het bestaan van deze Coöperatie door het stichten van de coöperatieve bakkerijen. Maar hierop komen we later nog terug.

Overblijfselen en gilden.

Ook te Brugge vindt men nog een Gilde van bierdragers, nl. de Gilde Sint Arnoldus die het monopolie bezit van het biertransport in het hele territorium van de stad. De 23 aangesloten leden hadden een Raad samengesteld, die moest zorgen voor de interne discipline en de inachtneming van alle reglementen.

De winsten werden onderling verdeeld volgens een geheime methode die tot doel had een zo groot mogelijke gelijkheid te vrijwaren onder de leden. De titel van bierdrager werd verkocht voor gemiddeld 3.800 F. plus een toetredingsrecht van 200 F.

De bierdragers verdienden 4 à 5 F. per dag.

Andere voorbeelden van prille corporaties zijn de Tamme Graandragers en de Wilde Graandragers die erin geslaagd waren hun monopolie onaantastbaar te bewaren.

Te Veurne hebben we een spoor kunnen ontdekken van een corporatie van biervoerders.

En hoogstwaarschijnlijk waren er nog vele andere.

De Belgische Revolutie en het Recht op Vrije Vereniging.

In 1830 waait er een nieuwe wind met de liberale Belgische Revolutie, die het Recht op Vrije Vereniging hoog in haar vaandel geschreven heeft. De Mutualiteiten bekennen kleur en werpen hun filantropische sluiers af. Het is ook in dezelfde tijd dat de eerste echte vakbonden (in de hedendaagse betekenis van het woord) ontstonden.

Men kan zelfs spreken over syndicale embryo's binnen de bestaande corporaties.

Zo signaleert men in 1865 te Brussel de corporatie van confiseurs die in 1885 de titel aanneemt van "Syndicaat van Suiker- en Chocoladebewerkers". Ook in 1865 vinden we de Koninklijke Vereniging van arbeiders-suikerbakkers.

De precieze natuur van deze vereniging en de reden waarom het epithon "koninklijk" droeg, zijn ons onbekend. Wel was deze vereniging een lang leven beschoren want ze werd pas in 1929 opgeslorpt door onze Centrale, na een mislukte staking.

De Gentse Vooruit en de coöperatieve beweging.

Van heel groot belang is ook de stichting van de "Vooruit" te Gent in 1880. De Vooruit sproot voort uit een afsplitsing binnen de coöperatieve bakkerij van Gent, nl. de "Vrije Bakkers", door arbeiders opgericht in 1873.

De grote meerderheid wilde het politiek neutraal karakter van de coöperatieve vrijwaren. De minderheidstendens, vertegenwoordigd door Van Beveren en Anseele, wou van de coöperatieve een uitgesproken politiek organisme maken, een militant socialistisch bolwerk.

Met dit doel voor ogen scheidden ze zich af en richtten de nieuwe Vooruit op.

Om een beeldrijke uitdrukking van Anseele over te nemen, de Vooruit was een socialistische burcht van waaruit de bourgeoisie met aardappelen en boterhammen bestookt werd.

Rond deze kern van de Vooruit groepeerden zich alle socialistische arbeidersbewegingen. Dit gaf een geweldige impuls aan de Vooruit. In 1881 telde men reeds 400 leden en bedroegen de inkomsten 70.720 F. In 1886 en 1887 noteert men het opduiken van de eerste vakbonden van bakkersgasten in Brussel, Gent en naar alle waarschijnlijkheid ook in andere steden.

Er bestond zelfs een bakkersfederatie waarvan we de stichtingsdatum niet hebben kunnen achterhalen.

Het Congres van de Belgische Werkliedenpartij (B.W.P.) dat in 1898 te Verviers gehouden wordt stemt een resolutie die de Nationale Federatie van Bakkers oproept een intensieve propaganda te voeren in de kapitalistische coöperatieve, ten einde aldaar dezelfde sociale voordelen te verkrijgen dan die dewelke door de socialistische coöperatieven worden toegekend.

De eerste Voedingsvakbonden.

In de periode gaande van 1873 tot 1908 wordt er melding gemaakt van 1728 coöperatieven (landbouwcoöperatieven niet inbegrepen).

Deze coöperatieve beweging werd in goede banen geleid door de socialistische grondgedachten.

Het was een van de stadia in de evolutie van de vakbondsbeweging, waardoor efficiënte propaganda werd vergemakkelijkt.

Zonder te spreken van de socialistische coöperatieven die aangesloten waren bij de partij van 1889, zullen wij verslag uit 1890 (Congres gehouden te Leuven van 6 tot 8 april 1890).

Hier telde men 62 vakbonden waaronder 4 uit de voedingssector :

- Ø te Brussel : de vakbond van bakkers en de vakbond van de arbeiders-confiseurs (die in 1892 63 bakkers en 50 confiseurs groepeerde)
- Ø te Leuven : de Associatie van Zetmeelbewerkers van Wijgmaal
- Ø te Antwerpen : de vrije Bakkers
- Ø te Gent : de Unie van Brouwersgasten en vrije bakkers.

Chocoladebewerkers en confiseurs als pioniers.

In 1885 vinden de eerste onderlinge contacten plaats tussen de arbeiders, confiseurs en chocoladebewerkers van Brussel, Antwerpen, Doornik en Verviers.

Hieruit sproot een Nationale Federatie van confiseurs - chocoladebewerkers voort.

De namen van de pioniers zijn ons bekend : Louis Uytroever van Brussel, Reiferscheid en Emile Lauwers van Antwerpen, Henri Dierckx en Armand Janssens van Verviers, Bosquet van Doornik.

Het zijn dezelfde kameraden die toenadering zochten tot de bakkersvakbonden.

De wet van 1898 op de Beroepsverenigingen en de strijd voor syndicale autonomie.

In 1898 vaardigt de Regering een wet uit die betrekking heeft op de beroepsverenigingen. De beroepsverenigingen verkregen het recht om als juridisch persoon op te treden, over roerende en onroerende goederen te beschikken, giften en legaten te ontvangen. Vooral werden ze onderworpen aan de burgerrechtelijke

persoonlijkheid, met een absoluut verbod op het najagen van politieke doelstellingen.

Het Congres van de Belgische Werkliedenpartij (B.W.P.) bijeengeroepen op 11 april 1898, weigert om een wettelijke erkenning te verzoeken. Reeds 90 jaar dus strijdt het A.B.V.V. voor het behoud van de syndicale autonomie. Men al tot 1901 moeten wachten vooraleer de eerste kleine socialistische bakkersfederatie wordt opgericht. De machtigste vakbond, in Brussel gesitueerd telt 225 leden, in Gent telt men 75 leden en elders nog veel minder.

Het Verslag van het 3^e Syndicaal Congres van 1901 vermeldt binnen het geheel van de Syndicale Commissie 84.896 aangesloten vakbondsleden, waarvan 4 voedingsvakbonden 402 leden totaliseerden.

1905 : de "Nationale Federatie van Voedingsarbeiders" ziet het levenslicht.

Vier jaar later, in 1905 dus, besluiten de Federaties van de bakkers en de confiseurs om te fusioneren. Dit betekent de geboorte van de Nationale Federatie van Voedingsarbeiders.

1905 is ook het jaar waarin een stakingsactie uitbreekt in de confiserie "Antoine". Een jongeman van 27 jaar, een zekere Jozef Lauwers, die al sinds zijn 13de werkt als leerling-chocoladebewerker, liet zich bij die gelegenheid gunstig opmerken.

De voedingssector telde in 1906 het nog bescheiden aantal van 370 socialistische gesyndikeerden. De getalsterkte zal geleidelijk opklimmen van jaar tot jaar : in 1908, 650 leden; in 1909, 665 leden; in 1910, 585 leden; in 1911, 815 leden; in 1912, 711 aangesloten.

De omvorming van Federatie naar een Nationale Centrale.

De nog erg losse en informele structuur van de Nationale Federatie besluit in 1911 de nodige maatregelen te nemen om zich om te vormen in een Centrale Nationale Unie (= Centrale Vereniging der Voeding- en Landarbeiders van België).

Einde 1911, besluit de Syndicale Commissie deze "Centrale Vereniging" te erkennen als de enige nationale organisatie, waarbij alle andere takken van de voedingssector verplicht moeten aansluiten. Dit alles verliep niet zonder enige moeite. De Syndicale Commissie heeft erg veel bijgedragen tot het opstarten van deze jonge Centrale. Hierbij kwam ook nog de hulp van de gewestelijke organisaties van Brussel en Antwerpen en van de internationale secretaris, Kd. Allman.

De syndicale commissie is zelfs zover gegaan een vergadering te organiseren ter voorbereiding van een Congres, waar ook de bakkersgroeperingen zouden opgeroepen worden.

De Secretaris van de Nationale Bakkersfederatie die nochtans zijn medewerking had toegezegd, liet na de bakkersvereniging op te roepen voor dit Congres. De bakkersgroeperingen namen zelfs nog niet eens de moeite om de voorstellen van het internationaal secretariaat en het secretariaat van de Syndicale Commissie, te onderzoeken.

Ondertussen bestaan er her en der nog altijd secties van confiseurs-chocoladebewerkeren, brouwers en bakkers waarmee de Unie in wording constante contacten onderhoudt om te pogen hen tot aansluiting te bewegen. Het gaat om de afdelingen Aalst, Charleroi, Luik, Jolimont, Turnhout, Verviers en Wasmes. De oude Nationale Federatie houdt een Congres op 7 april 1912. (Op dat moment telt ze 3 afdelingen met een totaal van 500 leden).

Het besluit wordt genomen om een Centrale op te richten (die op 31 december 1912 9 afdelingen en 711 leden telt).

Datzelfde jaar is ook het startsein voor de verschijning van de tweetalige krant "l'Alimentation - Voeding" die op dat ogenblik een oplage van 2.000 exemplaren bereikt. De eerste permanente secretaris van die Centrale wordt de reeds genoemde Jozef Lauwers die sinds 1903 lid is van het Uitvoerend Bestuur van de Brusselse Vakbond van Suiker- en Chocoladebewerkeren.

1913 : het eerste Congres aan de vooravond van W.O. I.

Het eerste Congres van de kersverse Centrale zal op 27 juli 1913 te Brussel worden gehouden. Hieraan zullen 10 afdelingen deelnemen, vertegenwoordigd door 26 afgevaardigden.

Bij die gelegenheid wordt het eerste jaarlijks verslag goedgekeurd, men besluit ook meer zorg te besteden aan de opmaak van het ledenblad (toen reeds) en men zal de nodige geachte wijzigingen in de statuten aanbrengen. Tevens zal er een speciale propaganda gevoerd worden om een algemene loonsverhoging te verkrijgen.

Aan de vooravond van het grote conflict van de Eerste Wereldoorlog telt onze Centrale, waarvan de zetel in het Volkshuis te Brussel is gevestigd, een duizendtal leden.

In Brussel bestond er daarnaast een autonome groepering van socialistische kelners, waarvan de secretaris S. Jenart, zijn zetel had gevestigd in de Priemstraat, 23 (Marollenwijk).

De bloedige jaren 1914-1918 maakten elke vakbondsactiviteit onmogelijk. Jozef Lauwers stelt zich ter beschikking van het Nationaal Hulp- en Voedingscomité dat was opgericht om de proviandering van de Belgische bevolking te verzekeren dank zij de internationale voedselhulp.

In die 4 donkere jaren zet Jozef Lauwers zich met hart en ziel in om het volk te dienen, ondanks de tegenwerking en de inbeslagname door de Duitse bezettingsmacht.

Later zal men van Lauwers zeggen dat hij een "gouden hart" bezat, omdat hij niet alleen brood maar ook nieuwe hoop gaf.

JOZEF LAUWERS

+ 15 april 1958

De Voedingscentrale heeft in de persoon van Jozef Lauwers niet alleen een van haar stichters en haar eerste nationale secretaris verloren, maar ook een vooral diegene welke gans zijn leven wijdde aan haar ontwikkeling en haar versterking.

Geboren in december 1878, begon Lauwers te arbeiden op de leeftijd van 13 ½ jaar als leerling-chocoladebewerker; het was de tijd dat de arbeidsduur in dit beroep, voor een zelfde loon, 100 uren per week bedroeg.

Hij deed zich alras opmerken door zijn strijdlustig karakter en hij nam actief deel aan de syndicale strijd. Wanneer op 12 juli 1912 de Voedingscentrale gesticht werd, was hij één van de stichters en werd er twee weken later de eerste secretaris van.

Jozef Lauwers overleed na een kortstondige ziekte, het hart versleten door het bedrijvig leven dat hij geleid had.

Maar tot zijn laatste ogenblikken bleef hij zich niet alleen interesseren aan, maar nam hij ook deel in de zorgen van zijn Centrale.

Kd. Lauwers heeft grote verdiensten gehad in de arbeid die geleverd werd ten gunste van de arbeiders en van de Centrale der Voeding- en Hotelbedrijven.

(A.B.V.V. - Verslag 1956 - 1957 - 1958).

II. De Eerste Wereldoorlog en het Interbellum.

1914 - 1918

Alle syndicale activiteit is onmogelijk gemaakt. Lauwers stelt zich ter beschikking van het Nationaal Hulp- en Voedingscomiteit. Vanaf 1914 eist Lauwers van de provincie-overheid de stichting van twee beroepsscholen, één voor de suikerbakkers en één voor de brood- en banketbakkers. Gedurende de oorlog wordt Lauwers 13 dagen achter slot en grendel gezet, onder voorwendsel dat hij het sluikblad "La Libre Belgique" verspreidde. In 1912, begint Lauwers de federatie uit te bouwen tot een Centrale. Hij start met 480 leden !

Ideologische strijd rond het nut van socialistische regeringsdeelname.

1919 : Virulente discussie tussen participationisten en abstentionisten in de Arbeidersbeweging (Jacqmotte contra Delvigne). Prefiguratie van de strijd tussen revolutionaire en reformisten.

1919 : Buitengewoon Congres.

Eerste congres van de Centrale op 29 en 30 december.

De dagorde :

- Ø Afschaffing van het nachtwerk in de bakkerij.
- Ø Zondagsrust voor slaggers en brouwers.
- Ø Algemene invoering van de 8-urendag.
- Ø Engelse week bakkers-suikerbakkers (max. 45 u.).
- Ø Minimumlonen in alle takken van de voedingsnijverheid.

De snelle stijging van het ledental.

24 afgevaardigden waren aanwezig. Het verslag van het hoofdbestuur aangaande de oorlogswerkzaamheden wordt bij algemeenheid van stemmen aangenomen. De syndicale Commissie wordt verzocht van de regering de benoeming te eisen van een groter aantal arbeidstoezichers.

- Ø Strijd tegen de verschillende loonstelsels en voor de betaling per week of per maand.
- Ø Het vakblad verschijnt opnieuw vanaf februari 1920.

In 1914 telt de Centrale ± 1.000 leden. In 1920 zijn er dat reeds 8.700 en in 1945 is het ledental opgelopen tot 11.700.

1920 : Jaarlijkse zitting van de Centrale Voeding te Brussel met 62 afgevaardigden.

De voedingsnijverheid is nog overwegend gesitueerd in zeer kleine werkhuizen. Ondanks moeilijkheden met de propaganda breidt het ledenaantal zich spectaculair uit. Van 1 juni 1919 tot einde maart 1920 een stijging van 6.500 tot 11.500, bijna een verdubbeling. Zowat overal, maar vooral in Brussel zijn er stakingen geweest voor hogere lonen. Meestal behaalt de Centrale gunstige resultaten, mede door de politieke constellatie (de socialist Wauters zit in de regering).

De strubbelingen ronde veralgemening van de 8-urendag.

In 1920 is de 8-urendag bijna veralgemeend, met uitzondering van de kleine bakkerijen. Na een lang debat besluit men de 8-urengrens als een gemiddelde arbeidsduur aan te houden. Een beperkte vorm van "flexibiliteit" wordt reeds toegepast. De patrons krijgen de toelating de werkdag in bepaalde seizoenen tot 10 uren op te drijven, mits een compensatie in de andere periodes. De kwestie van de 8-urendag wordt doorverwezen naar de Internationale Arbeidsconfederatie van 1921. Men constateert tevens dat extra inspanningen zullen nodig zijn om de situatie van de landarbeiders te verbeteren. In de loop van de jaren '20 vinden er verschillende corporatistische congressen plaats voor welbepaalde takken van de voedingsnijverheid. Zo wordt er op 23 augustus 1924 een congres bijeengeroepen van de chocoladebewerkeren. Bij die gelegenheid wordt het systeem van het "vast

loon" verworpen, omdat het verdeeldheid zou zaaien onder de arbeiders en de duur van de werkloosheid voor de tijdelijken zou vergroten.

De mislukte staking in de maalderijen.

In 1923 vindt de tot dan toe grootste staking plaats in de sector van de maalderijen. Deze actie mislukt en veroorzaakt een tijdelijke terugval in de effectieven. De sterkst georganiseerde subsectoren blijven in volgorde van belangrijkheid : maalderijen, chocolatiers, bakkerij, brouwerij. De versnippering van de voedingsnijverheid in een caleidoscoop van subsectoren die weinig met mekaar gemeen hebben, maakt de syndicale propaganda er niet gemakkelijker op. De soms tegengestelde belangen van ultrakleine bedrijfjes en grote fabrieken bemoeilijken het syndicalisme.

??????

De jaren '20

XIIe Nationaal (landelijk) Congres in augustus 1926.

Wetsvoorstel Uytvoeren-Hallet. Lauwers constateert : er zijn nog teveel afwijkingen op de 8-urendag. In 1926 sluit het kokspersoneel (hotel) zich aan bij de Centrale. Eind jaren '20 begint de politieke polarisering. In maart '27 wordt er melding gemaakt van het "Internationaal Comité van revolutionaire voedingsarbeiders". Paternalisme en patronale liefdadigheid worden afgewezen (cfr. Raff. Tirlemontoise).

1925 : Relatieve bloeiperiode onder de regering Pouillet-Vandervelde.

1927 : Betoging suiker- en chocoladebewerkeren op 12 november.

De inhoud van de encycliek Rerum Novarum wordt scherp aangevallen. Gedurende de jaren '20 zijn er voortdurend scherpe discussies over de afbakening van de syndicale grenzen. Bij herhaling wordt aangedrongen op een oplossing langs officiële weg (tussenkoms van de syndicale commissie). Dit levert echter niets op. Vooral de Centrale Gemengde Vakken (de latere A.C.) syndikeert leden uit de voedingsnijverheid. In 1924 vindt er een congres plaats te Gent (19-20 juli 1924). In de resoluties vinden we de voornaamste krachtlijnen :

- Ø Respect voor de 8-urendag.
- Ø Verzet tegen de nieuwe werkloosheidswet.
- Ø Oprichting van een pensioenkas binnen de vakbond.
- Ø Meer middelen voor de syndicale pers.
- Ø De vakbondsinterne vorming wordt uitgebreid.

Merkwaardig is dat de Syndicale Commissie de opdracht krijgt deze eisen te verdedigen, d.w.z. dat de vakbond rekent op zijn politiek verlengstuk om bepaalde eisen door te drukken.

????????

De jaren '30

Vanaf de jaren '30 breekt de economische crisis in volle hevigheid los. Op 31 december 1934 telt de Centrale 1.065 werkloze leden en 713 gedeeltelijke werklozen, een verdriedubbeling op amper 3 jaar tijd. In 1932 stelt het Nationaal Comité van de Syndicale Commissie een actieplan op dat de werkloosheid moet absorberen.

1. Werkloosheidsverzekering moet vervolledig en beter gepland worden door een methodisch plaatsingsstelsel.
2. Vermindering van de arbeidsduur, de invoering van 40 u. en 5-dagenweek.
3. Verhoging koopkracht arbeiders.
4. Gezonde geldpolitiek.
5. Schoolplicht tot 16 jaar.
6. Arbeidersvakanties.

Op 31 december 1934 is er een terugval in het ledental, na een lange periode van voortdurende stijging. Oorzaak is o.m. het K.B. van 31.5.1933 waarbij talrijke categorieën uitgesloten werden van de werkloosheidsverzekering. Alle hoop wordt gesteld op het Plan van de Arbeid van Hendrik de Man.

Op het XVI Nationaal Congres van 8 en 9 juni 1935 flikkert er terug een sprankel hoop : Jorissen verklaart dat de toestand gunstiger is dan vier jaar geleden. Socialistische ministers zijn opgenomen in de regering en een Ministerie van Nationale Heropbeuring is gecreëerd. Het 10 % criterium in de werkloosheidsverzekering speelt de vakbonden parten. Begin 1930 was er een reserve van meer dan 1.000.000 in de werkloosheidskas. In maart '32 was het bedrag zo geslonken dat de overname van de kas door het Crisisfonds werd aangevraagd. Het patronaat ontduikt in die jaren de sociale wetgeving door buitenlandse arbeiders aan te trekken. De vrouwenarbeid wordt negatief beoordeeld ! De devaluatie van de frank tast de koopkracht aan.

Juli 1937 : Viering van de 25^e verjaardag van de Centrale, algemene hulde aan Lauwers. Omhaling ten voordele van de Internationale Brigades in Spanje brengt 267 F. op.

7 november 1937 - Congres suikerbewerkers.

- Ø Nationale minimumlonen +
- Ø 40 u. werkweek.

Buitengewoon congres in mei 1937.

Virulente uitval van Lauwers tegen de coöperatieven en hun bestuurders. Ontslag uit de Nationale Scheids- en Vervoeringscommissie. De moeilijke financiële toestand vloeit o.a. voort uit de onbekwaamheid van een gepolitiseerd bestuur en

het financieel debacle van de B.B.A. (Belgische Bank van de Arbeid) 9.427 leden in 1937.

Op politiek gebied is er de eis voor algemeen stemrecht.

III. De Tweede Wereldoorlog, de Duitse bezetting en de "Nieuwe Orde".

Een troebele periode.

Bij het begin van de 2^e W.O. begint voor de Centrale een troebele periode. Enkele afdelingen zien blijkbaar geen graten in een passieve collaboratie met de Duitse bezetter en verlenen hun medewerking aan de corporatistische en Duitsgezinde Unie der Hand- en Geestesarbeiders. Nationaal Secretaris Jozef Lauwers zit ondertussen niet stil. Na het uitbreken van de vijandigheden op 10 mei 1940, wordt de zetel van de Centrale naar Koksijde verplaatst. Op 17 mei ziet Lauwers zich verplicht naar Frankrijk te vluchten met het hele patrimonium van de Centrale. Ondertussen probeert de Duitse bezettingsmacht de toestand in België te "normaliseren". Na de capitulatie van het Belgisch en Frans leger keert Kd. Lauwers op 7 augustus terug uit vrijwillige ballingschap. Binnen het Uitvoerend Bestuur ontstaat tweespalt. Een Duitsgezinde fractie wil de vakbondsactiviteiten verder zetten met de logistieke steun van de Duitse bezetter en de Unie der Hand- en Geestesarbeiders. De Duitsgezinde fractie gaat op 27 oktober 1940 over tot de afstelling (afzetting) van Lauwers als nationaal secretaris. Een nieuwe "volmachtdrager" Ronnie Vergeylen, afdelingssecretaris van Gent, creëert een nieuw Nationaal en Uitvoerend Bestuur. Lauwers speelt nog een troef uit. Om het bezit van de Centrale veilig te stellen richt hij een v.z.w. op. Op 19 maart 1941 grijpt de Duitse Overheid rechtstreeks in en wordt Lauwers verplicht het geld van de Centrale over te maken aan de verradersbende rond Vergeylen, die de fascistische Unie der Hand- en Geestesarbeiders verder zal steunen.

Het einde van de vrije onderhandelingen.

Het sociale gebeuren tijdens de donkere jaren van de Bezetting wordt tot een absoluut minimum gereduceerd. "Staking" wordt gebrandmerkt als een actiemiddel uit de "oude, rotte tijd". De paritaire comités waarin patroons en werknemers voor de oorlog in onderling overleg, arbeidsvoorwaarden konden bepalen, worden lamgelegd door de Duitsers. De "Nieuwe Orde" vervangt de vrije paritaire comités door zgn "Commissie van Deskundigen voor Sociale Vraagstukken" die aan niemand verantwoording hoeven af te leggen. De vroegere "Commissaris van lonen en hoge prijzen" wordt vervangen door een Duitse marionet, nl. "De Generaal - Gevolmachtigde van den Arbeid". Deze laatste bepaalt soeverein de loon- en arbeidsvoorwaarden. De democratische, anti-fascistische afdelingen gaan in de clandestiniteit. Het contact met de leden zal verlopen via de sluikpers (gestencileerde pamfletten, de illegale "Werker", enz ...).

Na de oorlog zal de afrekening en de uitzuivering niet lang op zich laten wachten. Het ledenaantal is sterk afgebrokkeld (door de repressie, de geografische verspreiding van de leden, de collaboratie, enz ...). Onder leiding van de Afdeling

Antwerpen wordt de propaganda terug aangezwengeld en vanaf 1945, na de bevrijding, herneemt de Centrale haar activiteiten.

Drie thema's beheersen dus de discussies in de jaren '20 en '30 :

1. De opkomst van het fascisme in de buurlanden. Oproepen tot internationale solidariteit verschijnen regelmatig in "De Voeding".
2. Afschaffing nachtwerk in de bakkerijen. In de ambachtelijke bakkerijen bestond er vroeger geen nachtwerk. In de jaren '10 werd het nachtwerk echter geleidelijk ingevoerd in de grote, industriële bakkerijen.

In 1912 signaleert men het bestaan van een "Gemengd Actiecomiteit" een eerste gemeenschappelijk front met de Christelijke arbeiders. Dit front spat uiteen na een concreet wetsvoorstel van C. Huysmans.

Vanaf de vooravond van de W.O. II tot 1954.

1938

Vanaf 1.1.1938 trad de benaming BVV (Belgisch Vakverbond) in voege. Deze benaming werd gekozen op een Buitengewoon Congres op 5.12.1937.

Op 20.8.1938 trad de wet in voege dat het voordeel van het betaald verlof toepaselijk werd op alle arbeiders van alle ondernemingen.

Voordien was dit alleen voor de werknemers in ondernemingen waar minstens 10 personen tewerkgesteld waren, en waar de werknemers gedurende één jaar in de onderneming werkzaam waren.

1939

Crisis.

Algemene mobilisatie in augustus.

1940

Op 10 mei 1940 werd ons land overrompeld door de Duitsers. Het Nationaal Bureau van het BVV had schikkingen getroffen tot overbrenging van haar diensten en deze van de aangesloten Centrales naar de kust ten einde eventueel de activiteiten te kunnen voortzetten vanuit het niet bezette deel van ons land. De snelheid van het oprukkende Duitse leger deed de leiding van het BVV en de Centrales uitwijken naar Frankrijk.

Vanaf juni 1940 werd er getracht het contact te herstellen met de Gewestelijke- en Plaatselijke leiders van de Voedingscentrale die in het land waren gebleven, of onmiddellijk in hun gewest waren teruggekeerd.

Deze poging mocht slechts gedeeltelijk lukken om reden van actie door Hendrik Deman ingezet en de bevelschriften van de bezetter waarbij alle activiteiten verbonden werden voor alle tegenstanders van de "Nieuwe Orde". Ondanks alles, hebben talrijke militanten van onze Centrale niet geaarzeld, van juli 1940 af, de strijd in te zetten tegen de strekking door Hendrik Deman vooropgezet.

De affaire "Lauwers".

Op 8.8.1940 keerde de Nationale Secretaris Lauwers terug. Ver van de samenwerking onder militanten te bevoordelen, verergerde de toestand.

De oorzaak hiervan diende niet ver gezocht : weigering van Lauwers het voorbeeld te volgen van de andere Nationale Leiders om de nodige voorschotten te geven tot liquidatie van de werklozensteun en zich te interesseren voor de moeilijkheden van zijn medewerkers onder voorwendsel dat zekere afdelingen nog bijdragen verschuldigd waren aan de Centrale.

Na een eerste contact met enkele leden van het "Landelijk Hoofdbestuur" midden augustus 1940, was de breuk volledig tussen de Nationale Secretaris en verschillende afdelingen. Vruchteloos werd herinnerd aan de statuten om Lauwers bewust te maken van zijn verplichtingen.

In oktober 1940, vergaderden enkele secretarissen om positie te nemen. Een aanmaning werd aan Lauwers gericht die zonder antwoord bleef.

Een nieuwe vergadering te Antwerpen in november 1940 besloot de afstelling van Lauwers. Dit besluit werd bij notariële akte ter kennis gebracht aan Lauwers.

Door deze bedreiging werd Lauwers verplicht andere middelen te gebruiken. Hij deed een oproep tot alle andere militanten van de vooroorlogse organisatie om een meerderheid achter zich te krijgen die hem zouden steunen.

De strijd tegen de collaborateurs van de "Unie van Hand- en Geestesarbeiders".

Tijdens de bezetting hebben tal van militanten en leden niet opgehouden strijd te voeren tegen de Unie van Hand- en Geestesarbeiders en de Duitse bezetter, door uitdeling en verzending van vlugschriften en van de syndicale pers.

De bezetting was een zeer pijnlijke periode voor tal van onze militanten die enkel gesteund werden in hun gevaarlijke actie door hun plichtsgevoel tegenover de arbeidersklasse.

Na de bevrijding hebben alle militanten van onze Centrale zich spontaan aangeboden om onze afdelingen en onze Centrale terug op te bouwen.

Al deze medewerking werd weinig aangemoedigd. Integendeel, zij kende slechts verzet, vitterij, uitdaging en weerstand bij de uitvoering van de getroffen besluiten. Alles werd in het werk gesteld om de meest wilskrachtige te ontmoedigen.

Het ontwerp tot samenstelling van een Erecommissie, door bijna alle organisaties aangenomen om het kaf van het koren te scheiden, werd niet weerhouden.

Verbrokkeling van de eenheid.

Eind 1945 was de syndicale toestand van het ABVV in onze nijverheid als volgt :

1. De Centrale Vereniging van de Arbeiders van de Voedingsbedrijven met de oude Directie en waarbij nog aangesloten waren enkele afdelingen van middelmatige belangrijkheid, waaronder :

Leuven
Mechelen
Dendermonde
Oostende
Ronse
Charleroi
Brugge
Centre
Tournai

samen ongeveer 3.000 leden.

2. De Centrale van de Eenheidssyndicaten samen ongeveer 2.500 leden.

3. De niet bij de voormelde Centrales aangesloten afdelingen

Brussel (Voeding en Hotel)
Antwerpen
Liège

samen ongeveer 7.000 leden.

Onnodig te zeggen dat, onder gegeven omstandigheden, de syndicale actie moeilijk was en weinig gunstig voor de aanwerving van leden en waarbij de werkgevers en de tegenstrevers baat hadden.

Op dat ogenblik maakte de Christelijke Centrale gewag van 17.000 leden (Voeding, Hotel, Tabak en Landbouw).

Poging tot toenadering.

In een gemeenschappelijke vergadering van de uitgesloten afdelingen en de anderen op 14.4.1946, verklaarden de afgevaardigden zich bereid hun medewerking te verlenen tot de heroprichting. De bij deze gelegenheid aangenomen resolutie werd overgemaakt aan de oude Directie van de Centrale. Op deze resolutie werd door de oude Directie gereageerd met de uitdeling van beledigende omzendbrieven aan het adres van de op voormelde vergadering aanwezige afgevaardigden.

Ondertussen werden verder pogingen ondernomen om tot verzoening over te gaan, doch zonder resultaat.

Absoluut wensend een einde te stellen aan de ontredde en gezien de mislukking van alle verzoenings- en bemiddelingsvoorstellen door het bureau van het ABVV en van de uitgesloten afdelingen, namen deze laatste het besluit zich te hergroeperen in een Centrale.

De heropbouw van de Centrale.

Het Congres van 1.12.1946, genodigd door het ABVV en voorgezeten door de Kden Finet en De Bock, besloot de Centrale weer op te bouwen onder de oude benaming "Centrale Vereniging der Arbeiders van de Voedingsbedrijven van België" en het Landelijk Hoofdbestuur en het Uitvoerend Bestuur werden belast onverwijld met de oude Directie de nodige besprekingen aan te gaan.

Een resolutie werd opgesteld en aangenomen door volgende afdelingen :

Liège
Turnhout
Dendermonde
St. Niklaas
Antwerpen
Mechelen
Mouscron
Brussel - Hotel
Brussel - Voeding
Brugge
Hasselt
Gent
Vilvoorde
Verviers
Mons
Roeselare-Tielt

De oude Directie geeft weer geen gevolg aan deze oproep.

De fusie in 1953

Na vele jaren van strubbelingen werd uiteindelijk overgegaan tot de fusie.

Een fusieprotocol met bijlage dd. 26.1.1953 werd getekend tussen de zorgvuldig gemandateerde vertegenwoordigers van de twee vroegere Centrales.

Gezien Kd. Lauwers de wens uitdrukte als Nationaal Secretaris op rust te gaan, duidde het Congres op 29.3.1953 Kd. Ceuppens aan als opvolger.

Op 26.4.1953 aanvaarde het "Fusiecongres" samengesteld uit de vertegenwoordigers der twee Centrales en vergaderd onder voorzitterschap van Kd. Major, het fusieprotocol en zijn bijlage en bevestigd de mandaten van Nationale Secretaris van de Kd. Ceuppens en Vansina.

Einde 1953, regelde een bijzonder protocol de fusie van het gewest Brussel.

Einde 1954, regelde een ander bijzonder protocol de gewestelijke fusie van Charleroi.

Als nieuwe benaming werd overgegaan tot de "Centrale der Arbeiders van de Voeding- en Hotelbedrijven van België".

1944

Besluitwet 28.12.1944 : Invoering van het stelsel van Maatschappelijke Zekerheid.

1945

De oprichting van het Algemeen Belgisch Vakverbond (A.B.V.V.)

In april 1945 werd tijdens het "Fusiecongres" besloten tot de benaming ABVV (Algemeen Belgisch Vakverbond) over te gaan.

Deze fusie gebeurde tussen :

1. BVV
2. Het Eenheidssyndicaat
3. Groep Renard
4. Groep Gailly

Het ABVV was geboren, alhoewel de volledige samensmelting nog niet verwezenlijkt was, nl. de mijnwerkers, de leder- en vellenbewerders, de steenhouders en de voedingsnijverheid.

Nog tijdens de laatste maanden van de oorlog waren er clandestiene ontmoetingen tussen vertegenwoordigers van het patronaat en mandatarissen van werknemersorganisaties. Hierbij werd de grondslag gelegd voor het ontstaan van het zo roemruchte 'Belgisch Model', d.w.z. een Overlegeconomie waarbinnen patronale en syndicale organisaties in vrije onderhandelingen loon- en

arbeidsvoorwaarden vastleggen. Het systeem van de C.A.O. (collectieve arbeidsovereenkomsten) zal het naoorlogse sociale landschap grondig wijzigen.

Een hele reeks nieuwe - meestal paritair samengestelde - organen worden opgericht :

- Ø de Nationale Arbeidsraad
- Ø de Sectoriële Paritaire Comités
- Ø de Bedrijfsraden
- Ø de Ondernemingsraden.

Tevens wordt het systeem van de Sociale Zekerheid grondig uitgebreid.

1945

Door de besluitwet van 9.6.1945 kregen de Paritaire Comités, die voor 1940 reeds bestonden en een grote invloed hadden, een wettelijk statuut.

1946

Voor de tweede wereldoorlog betekenden de wettelijke feestdagen voor de werknemers eerder een nadeel dan een voordeel : zij ontvingen immers geen loon gedurende die feestdagen. Op 16.1.1946 nam de Nationale Conferentie van de Arbeid de beslissing dat aan de werknemers loon moest uitgekeerd worden voor 8 feestdagen per jaar.

De besluitwet hiervoor ging van kracht op 7.2.1946.

1946/1947

Uitbreiding wetgeving inzake veiligheid en gezondheid. In elke onderneming wordt een dienst voor veiligheid en gezondheid verplicht gemaakt.

1947

Besluitwet van 25.2.1947 waardoor het aantal feestdagen van 8 op 10 werd gebracht.

Het normaal loon moet op deze feestdagen worden uitbetaald, behalve wanneer deze samenvalt met een zondag.

1948

20.9.1948 : oprichting van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en de Bedrijfsraden.

1949

In 1949 werd de belangrijke wet op de ondernemingsraden gestemd.

Eveneens oprichting van de Nationale Arbeidsraad.

1950

De Koningskwestie.

In 1949 kwamen de burgerlijke kringen terug aan de macht en wonnen de verkiezingen. De CVP behaalde bijna een volstrekte meerderheid in de Kamer, 43 %. De Liberalen verdubbelden hun stemmenaantal en de Socialisten zagen hun stemmen teruglopen tot 29 %

De klerikale burgerij zal de kans schoon de terugkeer van Leopold III voor te bereiden om de arbeidersbeweging een definitieve slag toe te brengen.

Leopold III had het voor de oorlog reeds grondig verkorven bij de linkerzijde door enerzijds zijn buitenlandse neutraliteitspolitiek, en anderzijds door zijn voorliefde voor sterke regeringen met uitgebreide volmachten. Zijn weigering om de regering in 1940 naar Londen te vergezellen, werd aanzien als een onwil om de voortzetting van de oorlog te symboliseren. Toen al verweten de arbeidersmiddens hem te willen collaboreren met de Duitse bezetter.

Zijn terugkeer naar België was totaal onaanvaardbaar. In januari 1950 besluit de Kamer het probleem voor te leggen aan de bevolking.

Een meerderheid van 57 % sprak zich uit voor de terugkeer. De regering Eyskens nam ontslag en werd vervangen door een homogene CVP ploeg.

Sociale onrust ving aan. Werkonderbrekingen, betoging in Brussel met meer dan 60.000 socialisten, communisten en ook liberalen, 24-uren staking in Charleroi, enz ...

Het aantal stakers liep op tot 700.000. Op 30.7.1950 vielen er te Grâce-Hollogne 3 doden en tientallen gekwetsten. Het eindigde op een compromis. Leopold III droeg, met behoud van zijn Koningstitel, zijn voorechten over op zijn zoon Boudewijn I, op 11.8.1950.

Door de wet van 30.12.1950 worden nu ook de feestdagen welke samenvallen met een zondag betaald en moeten vervangen worden door een weekdag.

1951

Verruiming van de wet op de arbeidsongevallen.

1951/1952

Wet van 30.5.1951 en 22.7.1952 i.v.m. de bescherming van het arbeidscontract van de dienstplichtigen.

1952

Wet van 10.6.1952 inzake veiligheid en gezondheid.

IV. De recente geschiedenis.

Op 13 april 1954 wordt bij K.B. een C.A.O. bekrachtigd die een mijlpaal betekent in de sociale vooruitgang : de lonen uit de voedingsnijverheid zullen voortaan verbonden worden met de evolutie van de index der consumptieprijzen. In oktober van datzelfde jaar worden de uitvoeringsmodaliteiten bepaald die ook in de sector "Voedingshandel" de indexering invoeren. 1953 wordt het jaar van de samensmelting van 2 verschillende voedingscentrales. Op 26 januari 1953 wordt er na enkele voorbereidende gesprekken tussen de vertegenwoordigers-mandaatdragers van de 2 centrales een Fusieprotocol ondertekend. Op 29 maart 1953 wijst het Congres Henri Ceuppens aan als Nationaal Secretaris, in opvolging van Kd. Lauwers die in juni 1953 op rust gesteld wordt.

Op 26 april vindt er een Fusiecongres plaats onder het voorzitterschap van Kd. Major. Bij deze gelegenheid worden de mandaten van de nationale secretarissen Ceuppens en Van Sina bevestigd.

Respectievelijk eind 1953 en begin 1954 wordt in 2 specifieke protocols de fusie in de afdelingen Brussel en Charleroi geregeld.

Op internationaal vlak is 1955 een belangrijke datum. Dan komt namelijk voor de eerste keer een Congres samen van de overkoepelende organisatie van voedingsvakbonden, de UITA.

In 1956 ontstaat het roemruchte dokumentatiedossier van de Centrale. Een apparaat dat tot op de dag van vandaag een goudmijn aan informatie gebleven is.

Op 15 april 1958 moeten we het afsterven betreuren van Kd. Jozef Lauwers. Op 17 juni 1960 is het de beurt aan de lonen uit de Horeca-sector om gebonden te worden aan de index-schommelingen.

De periode van 22 december 1960 tot midden januari 1961 is bijzonder woelig. Als reactie op het afkondigen van de anti-sociale Eenheidswet door de regering Eyskens, breken zowat overal in hete land grote stakingsacties uit.

Onze Centrale hield zich niet afzijdig maar speelde toch een eerder bescheiden rol.

Toch telde men in de voedingsindustrie $\pm$ 9.000 stakers in die periode. In sommige regio's liep de Voedingscentrale zelfs voorop in het verzet tegen de Eenheidswet.

De financiële reserves van de Centrale lieten toe om de zware lasten die voortvloeiden uit de langdurige stakingen, zonder noemenswaardige moeilijkheden op te vangen.

De daaropvolgende kalmere jaren maakten het mogelijk de zwaar aangesproken fondsen terug te consolideren. In 1961 neemt Kd. Van Sina afscheid van de Centrale.

Op 19 december 1963 bereikt men in de voedingsindustrie een principeakkoord inzake de oprichting van een Sociaal Fonds : de eerste syndicale premie wordt vastgelegd op een bedrag van 500 Bef.

Ruim een jaar later, op 1 januari 1965 is het de beurt aan de sector van de Voedingshandel, waar eveneens voor het eerst een syndicale premie van 500 Bef wordt uitbetaald.

Op 20 december 1971 wordt er binnen de sector Voedingsindustrie een C.A.O. ondertekend die de concrete modaliteiten vastlegt voor de organisatie van de syndicale vorming vanaf 1.1.1972.

Op 10 juni 1974 moeten we het afsterven betreuren van Kd. Jozef Van Sina. Op 25 maart 1976 wort er ook in de Horeca-sector een C.A.O. ondertekend die de organisatie van syndicale vorming regelt.

Op 30 juni 1977 gaat Kd. Henri Ceuppens op rust. Kd. Arthur Ladrille wordt verkozen tot Nationaal Secretaris.

Op 28 februari 1979 wordt ook voor de Horeca-sector een Sociaal Fonds opgericht.

Men zal evenwel tot in 1981 moeten wachten voor de uitbetaling van de eerste syndicale premie in het hotelbedrijf.

Op 26 februari 1982 verschijnt het beruchte K.B. 11 dat bepaalde "tijdelijke wijzigingen" vastlegt in het systeem van de automatische indexering van lonen en wedden. Het is de eerste van een hele reeks maatregelen, die vanuit de regering worden opgelegd om de gevolgen van de indexkoppeling af te remmen.

Op 30 december 1982 verschijnt het K.B. 180 dat de zgn. Loonmatiging inluidt. Tezelfdertijd wordt door het K.B. 181 een Fonds opgericht dat de bijkomende loonmatiging moet aanwenden voor de bevordering van de werkgelegenheid.

Voor de kleine- en middelgrote ondernemingen wordt door K.B. 185 een specifieke regeling uitgewerkt die de opbrengst van de loonmatiging voor de uitbreiding van de werkgelegenheid moet gebruiken.

Op 15 februari 1983 wordt een C.A.O. afgesloten waarbij voor het eerst een syndicale premie wordt toegekend aan de werkloze arbeiders uit de voedingsindustrie.

Op 21 oktober 1984 wordt de aanduiding van Arthur Ladrille als Nationaal Voorzitter bekrachtigd door het Congres.

Ten einde het Communautaire evenwicht te bewaren wordt Eduard Pepermans vanuit de Nederlandstalige zijde, benoemd tot Nationaal Secretaris.

Het Congres van 1988 zal toelaten de syndicale activiteit van de voorbije 4 jaar te beoordelen.

Na de jarenlange moeilijke omstandigheden waarin de vakbeweging in het defensief werd gedrongen (opeenvolgende neoliberal geïnspireerde regeringen Martens) loonmatigingen, stijgende werkloosheidscijfers, beperking van de vrije onderhandelingen, bezuinigingsmaatregelen in het St. Annaplan, enz ... kan er terug enige hoop opflakkeren aan het einde van de tunnel.